

УДК 322

Стебляк Д.М.,

аспірант кафедри міжнародної політики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
diana.steblyak@uzhnu.edu.ua

Україна, м. Ужгород

РОЛЬ РЕЛІГІЙНОГО ФАКТОРУ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБРОРАХ ДЖ. КЕННЕДІ

В статті проаналізовано роль релігійного фактору в президентських виборах 1960 р. Конфронтацію між Р. Ніксоном та Дж. Кеннеді під час президентських виборів. Роль та вплив протестантських та католицьких груп на перебіг виборів. Описана американська модель відокремлення держави та церкви гарантована Першою Поправкою Конституції США, яка є гарантом невтручання церкви та релігії в державні справи.

Ключові слова: політика, церква, Дж. Кеннеді, Р. Ніксон, модель відокремлення держави і церкви.

Постановка проблеми. Американське суспільство є високо релігійним. Церква має вагомий вплив у суспільстві. Релігійність кандидата в президенти США завжди було вагомим чинником в американському суспільстві. Протестантська громада є найбільшою на території США, і протягом всієї історії США 44 з 45 президентів були протестантами. І лише один католик – Дж. Кеннеді. Дослідження перебігу передвиборчої кампанії та виборів 1960 р. коли вперше в історії США католик став президентом США є важливим, адже науковці протягом довгого періоду часу диспутовали, який саме вплив мав релігійний фактор на перебіг виборів 1960 р.

Деякі питання даного дослідження знаходять своє відображення в працях таких вітчизняних та закордонних дослідників: Джеф Манза, Клем Брукс («The Religious Factor in U.S. Presidential Elections, 1960–1992»), вагомий внесок в дослідження цього питання було зроблено Альбертом Дж. Менендесом в книзі «The Religious Factor in the 1960 Presidential Election: An Analysis of the Kennedy Victory over Anti-catholic Prejudice», д-р Пітер Вебстер та інші.

Під час дослідження даної тематики було проаналізовано промову Дж. Кеннеді в Хьюстоні, Першу Поправку Конституції США, матеріали бібліотеки Дж. Кеннеді «John F. Kennedy Presidential Library and Museum» та інше.

Мета роботи: дослідити роль релігійного фактору під час президентських виборів 1960 р.

Виклад основного матеріалу. Як зазначають Джеф Манза, Клем Брукс («The Religious Factor in U.S. Presidential Elections, 1960–1992») цікавість до відносин між релігією і політикою є особливо високою в США, де релігії має вагомий вплив на соціальні та політичні аспекти життя, де громадяни регулярно відвідують служби, релігія має більш вагомий вплив ніж в інших високо-розвинених країнах [6, с.39].

Смі К. Гіббс відмітила, що релігія не тільки впливає на те, як будуть голосувати громадяни, а навіть на те, як вони будуть реагувати на ті чи інші питання, такі як права людей, навколишнє середовище, економіка, суспільні цінності, і за допомогою відповіді на ці питання виборець буде визначати, за якого саме кандидата віддати голос [3].

На початку ХХ ст. кількість католиків істотно збільшилася, вони склали шосту частину населення

США. Зі збільшенням їх кількості збільшувався і вплив у суспільстві. В 1928 р. Альфред Сміт став першим – католиком, який балотувався на пост Президента США. Але його причетність до католицизму викликала широкий дисонанс в американському суспільстві. Виграти ці перегони вдалося через декілька десятків років Дж. Кеннеді (29 травня 1917 – 22 листопада 1963), який став 35-м президентом США і єдиним президентом – католиком за всю історію.

Вибори 1960 р. були в епіцентрі холодної війни між США та СРСР, 1957 р. СРСР запусив супутник, три роки після того СРСР був збитий американський літак – шпигун U – 2, що призвело до зриву зустрічі Дуайта Д. Ейзенхауера та очільника СРСР Микити Хрущова. На Кубі революційний режим Фіделя Кастро став близьким союзником СРСР.

Кеннеді був кандидатом від демократичної партії (віце – президентом Ліндон Джордж). Його опонентом був 47 – річний віце – президент, представник республіканської партії Річард М. Ніксон, який посилався на мир та процвітання адміністрації Ейзенхауера, та зазначив, що намагатиметься підтримати цю стабільність, якщо виграє вибори (кандидатом у віце – президенти був обраний Генрі Кебота, посол США в ООН).

На початку кампанії Р. Ніксон здавався американцям більш досвідченим кандидатом, але в 26 вересня 1960 р. відбулися перші дебати, які дивилися більше двох третіх виборців, більшість аудиторії відзначила, що віддала б після дебатів голос за Кеннеді (слухачі дебатів по радіо, заявили навпаки.). Вперше телебачення використовувалося, як механізм впливу. Кеннеді співвідносив себе з Франкліном Рузвельтом та Гаррі Труменом, в перед виборчих обіцянок зазначив, що буде прихильником збільшення законодавчої ініціативи в 1960 – х рр., пообіцяв не дати федеральному керівництву домінувати над ринковою економікою і життям американських громадян. Але велику частину виборців хвилювала не лише його передвиборча програма, а той факт, що він був католик. У зв'язку з чим Дж. Кеннеді був не в простій ситуації перед президентськими виборами, йому неодноразово потрібно було підтверджувати, що католицизм не буде причиною, яка зможе втрутитися в його президентство.

12 вересня 1960 р. кандидат у президенти від Демократичної партії Джон Фіцджеральд Кеннеді, виступав

перед Великою духовною асоціацією Х'юстона, де він давав роз'яснення «релігійної проблеми», яка полягала в тому, що він католик, виступ відбувся в Техасі, який є одним з центрів «білого протестантизму», ця промова є вагомим підтвердженням того, що релігійний фактор має вагомий місце в житті США. Під час промови Кеннеді наголосив на тому, що у кампанії 1960 р. є важливіші проблеми від голоду до поширення комунізму, і як він зазначив, «всі ці питання не є релігійними<...>». «Але у зв'язку з тим, що я католик і жодний католик ніколи не був досі обраний президентом, реальні проблеми цієї кампанії приховуються – можливо, умисно<...>». Кеннеді відмітив, що важливо «не те, в яку церкву я вірю, адже це має бути важливим тільки для мене, а в яку саме я вірю Америку. Я вірю в Америку, де відокремлення церкви і держави є абсолютним; де жоден католицький прелат не говоритиме президентові – будь той католиком – як він має діяти, і жоден протестантський проповідник не говоритиме парафіянам, за кого їм голосувати; де жодна церква або церковна школа не отримуватиме суспільних коштів чи якихось певних політичних переваг, і де нікому не може бути відмовлено у державній посаді тому тільки, що його релігія вирізняється від тієї, що сповідує президент<...> Я вірю в Америку, яка офіційно не є ані католицькою, ані протестантською, ані іудейською; де жодна посадова особа не звертається і не отримує інструкцій щодо політики, яку їй слід здійснювати, ані від папи, ані від Національної Ради Церков, ані від будь-якої іншої церковної установи. Де жоден релігійний інститут не прямо чи опосередковано не намагається нав'язати свої погляди та волю усьому населенню, і де релігійна свобода є настільки міцною, що замах на якусь одну церкву сприймається як замах на всі» [7].

Дж. Кеннеді у своїй промові звернув увагу американців на чітке відокремлення церкви і держави закріплене Першою поправкою Конституції США, Акт про встановлення релігійної свободи Джефферсона, 6 стаття Конституції, які є гарантом того, що ні католик, ні протестант чи громадянин, який сповідує іншу релігію, ніколи не буде дискримінований через релігійні погляди. І закликав американців завжди робити висновок не по релігійній приналежності.

Після промови Уінтроп Хадсон, в «Християнському столітті» («The Religious Issue in the Campaign»), зауважив, що Дж. Кеннеді, як і Р. Ніксон, схоже, дотримувалися «Загальнокультурного переконання в тому, що релігія – це добре, але, тим не менш, є чисто особистою справою, яка не повинна мати наслідків для політичного порядку» [4, с.313].

Але вагомий релігійний фактор під час виборів підтвердили і опитування.

В 1960 р. протестанти остерігалися, що перемога Дж. Кеннеді може привести, до збільшення впливу Ватикану на Вашингтон.

19 жовтня Мартіна Лютера Кінга – мл. було заарештовано в Атланті за організації протесту за громадянські права. Кеннеді 26 жовтня звернувся до Коротті Скотт Кінг,

і запропонував допомогу в безпечному звільненні її чоловіка. І як наслідок його підтримав батько Мартін Лютер Кінг – ст. це забезпечило йому перемогу в деяких штатах та підтримку афро – американських виборців [5].

Представники протестантів заявили на чолі з двома з найвідоміших іменами у церковному світі: Преподобним д-р Норманом Вінсентом Пілом, автор бестселерів натхнення («Сила позитивного мислення») і д-р Деніелем Полінгом, редактор «Християнського вісника» – «Це немислимо, – заявила ця група, що представляє 37 конфесій, – що президент римо-католицької церкви не буде знаходитися під сильним тиском з боку ієрархії його церкви...». Не дивлячись на це багато протестантів виступили на захист Кеннеді і назвали це «свого роду протестантським підпіллям» [9].

Дж. Кеннеді завжди підтримувався ідеї і наголошував, як на прес – конференції в Бербанку, що «Конституція, – дуже чітко говорить про поділ церкви і держави».

Р. Ніксон намагався триматися подалі від релігійного фактору у виборах, і коли його запитали про місце релігії у виборах і як ставиться до дій своїх прихильників Нормана Вінсента Піла та Деніела Полінга, він відповів, що «Я шкодую навіть над цим питанням. Я розумію, що сенатор Кеннеді і я згодні з тим, що цьому питанню немає місця в цій кампанії, і що, намагаючись не допустити його, ні він, ні я не стали б коментувати далі. Я буду продовжувати робити все можливе, щоб дотримуватися цього, і можу тільки припускати, що він зробить те ж саме» [6].

Представники Р. Ніксона та інші опоненти Кеннеді, як кандидата розуміли, що нападки в бік католицької сторони Кеннеді, зможуть зіграти з ними злий жарт, і католики можуть масово проголосувати за нього з огляду на негатив, щодо католицизму, і мало того представники інших деномінацій можуть масового проголосувати за нього через протест цих випадів. Адже Америка не тільки протестантська країна, але і країна, де представники багатьох релігій знаходили свободу.

Сам Кеннеді (і ряд політиків, які підтримали його пропозицію того року), вважав, що його релігія допоможе захистити його партію. Але за Дж. Кеннеді блукала тінь Сміта, поразку якого багато хто пов'язував з католицизмом, і що американці не готові до президента не протестанта. Був випущений навіть Моменрандум, «в партії, представляючи статистичні та історичні аргументи, щоб показати, що кандидат 1928 року втратив голоси не через антикатолицьке фанатизм, а тому, що 1928 був «республіканським роком»» [4, с.303].

Представники Кеннеді звернулися до відомого євангеліста Біллі Грехема від імені Кеннеді і попросили організувати «чесну гру», але він відмовився, сказавши, що сама його присутність буде підтвердженням того, що церква має значення в президентських виборах. Але в той же час, Біллі Грехем «той ж осені очолив зібрання Ніксона в молитві» [4, с.308].

Всі кандидати розуміли, що кожен аспект їхньої кампанії має вагомий вплив на результати, які будуть оголошені після виборів. В день оголошення результатів, перемогу здобув Дж. Кеннеді (табл. 1.) (рис.1.)

Таблиця 1.

Результати виборів 1960 р.

Кандидати в президенти	Кандидати у віце-президенти	Політичні партії	Голосування		Електоральні голоси	
Джон Кеннеді	Ліндон Джонс	Демократична	34,220,984	49.72%	303	56.4%
Річард Ніксон	Генрі Лодж	Республіканська	34,108,157	49.55%	219	40.8%

Джерело: [8]

Коли в листопаді були підраховані голоси, Дж. Кеннеді отримав 49,7% голосів виборців проти 49,5% Р. Ніксона. Дж. Кеннеді набрав всього на 100 000 голосів більше,

ніж Р. Ніксон з більш ніж 68 мільйонів голосів. Р. Ніксон виграв більше штатів, ніж Кеннеді.

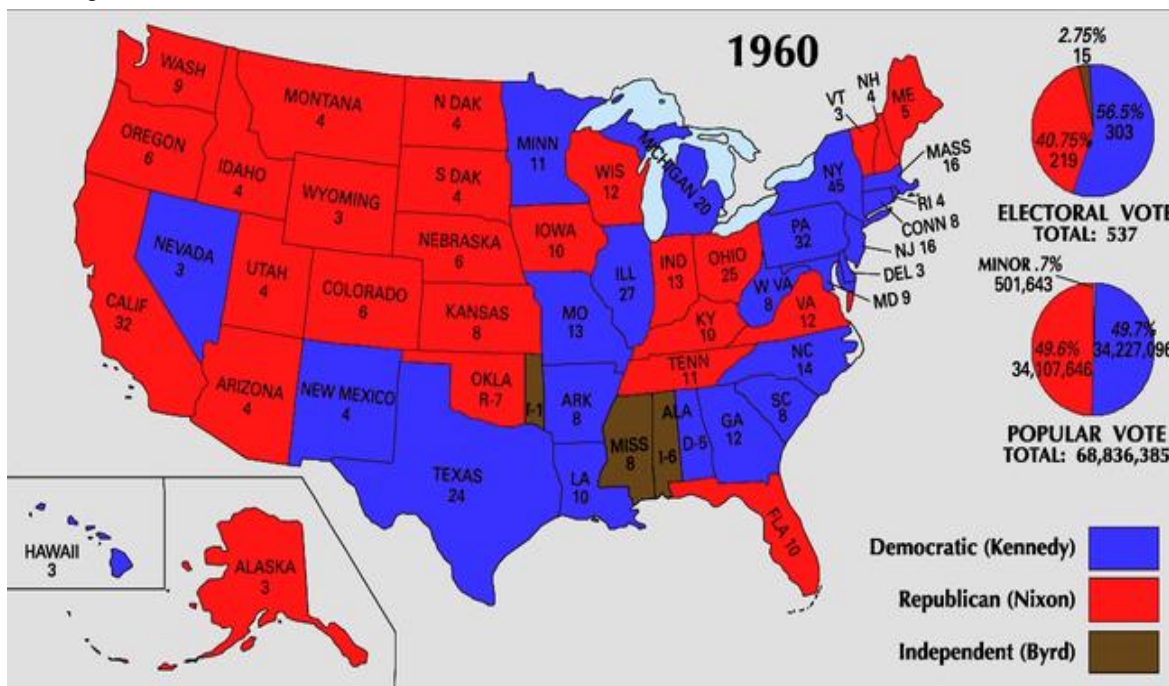

Рис.1. Результати виборів 1960 р.

Джерело: [8]

Як стверджує керівник науково – аналітичного порталу American Studies Арег Галстян після перемоги Дж. Кеннеді формувалося протестантського – євангелістське лобі, яке в результаті наявності високої організаційної структури, людського та фінансового потенціалу мало вагомий вплив в політичному розвитку країни. Згодом сформувалося католицьке лобі та вагомий вплив почали набувати мормонські групи [2]. З огляду на це з релігійним фактором повинні рахуватися представники обох партій.

Висновки. Релігійний фактору був одним з найважливіших аспектів президентських виборів 1960 р. Перемога католика – Дж. Кеннеді створила прецедент в американському політичному житті, адже це був перший випадок в американській історії, і останній на даний час коли не протестант став президентом США.

Література

1. Політичний простір США: релігійний фактор. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/politolog/17229/>
2. Релігійний фактор на виборах в США. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://globalaffairs.ru/global-processes/Religiozni-faktor-na-vyborakh-v-SShA-18037>

3. Aimée K. Gibbs. *Religiosity and Voting Behavior*. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://www.mckendree.edu/academics/scholars/issue6/gibbs.htm>
4. *A Catholic for President?: John Fo Kennedy and the "Secular" Theology of the Houston Speech, 1960*. MARK S. MASSA, S.J. *Journal of Church and State*, Volume 39, Issue 2, 1 March 1997, p. 297-317.
5. *John F. Kennedy Presidential Library and Museum*. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/jfk-in-history/campaign-of-1960>
6. Jeff Manza, Clem Brooks. *The Religious Factor in U.S. Presidential Elections, 1960–19921*. *AJS Volume 103 Number 1, July 1997*, p. 38-81
7. John F. Kennedy. *Remarks to the Greater Houston Ministerial Association, September 12 1960*. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://www.goodreads.com/quotes/164231-i-believe-in-an-america-where-the-separation-of-church>
8. *1960 Presidential General Election Results*. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://uselectionatlas.org/RESULTS/national.php?year=1960>
9. *Religion in 1960 election*. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://www.newsweek.com/religion-1960-election-95243>
10. *The religious factor in the 1960 Presidential election : an analysis of the Kennedy victory over anti-Catholic prejudice*. McFarland; 1 edition, March 22, 2011. p. 271

References

1. Politychnyj prostir SSHA: religijnyj faktor. [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/politolog/17229/>
2. Rehyg'oznyj faktor na vyborax v SSHA. [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu : <https://globalaffairs.ru/global-processes/Religiozniy-faktor-na-vyborakh-v-SShA-18037>
3. Aimée K. Gibbs. Religiosity and Voting Behavior. [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu : <https://www.mckendree.edu/academics/scholars/issue6/gibbs.htm>
4. A Catholic for President?: John Fo Kennedy and the "Secular" Theology of the Houston Speech, 1960. MARK S. MASSA, S.J. *Journal of Church and State*, Volume 39, Issue 2, 1 March 1997, p. 297-317.
5. John F. Kennedy Presidential Library and Museum. [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu : <https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/jfk-in-history/campaign-of-1960>
6. Jeff Manza, Clem Brooks. *The Religious Factor in U.S. Presidential Elections, 1960–1992*. *AJS* Volume 103 Number 1, July 1997, p. 38-81
7. John F. Kennedy. *Remarks to the Greater Houston Ministerial Association, September 12 1960*. [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu: <https://www.goodreads.com/quotes/164231-i-believe-in-an-america-where-the-separation-of-church>
8. 1960 Presidential General Election Results. [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu : <https://uselectionatlas.org/RESULTS/national.php?year=1960>
9. Religion in 1960 election. [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu : <https://www.newsweek.com/religion-1960-election-95243>
10. *The religious factor in the 1960 Presidential election : an analysis of the Kennedy victory over anti-Catholic prejudice*. McFarland; 1 edition, March 22, 2011. p. 271

Stebalak D.M.,

post-graduate student of the department of international politics State University
"Uzhhorod National University", diana.stebalak@uzhnu.edu.ua

Ukraine, Uzhgorod

THE ROLE OF THE RELIGIOUS FACTOR OF PRESIDENTIAL ELECTIONS J. KENNEDY

The article analyzes the role of the religious factor in the presidential election of 1960, the confrontation between R. Nixon and J. Kennedy during the presidential election. The role and influence of Protestant and Catholic groups in the run-up to the elections. The American model of separation of state and church is described, as guaranteed by the First Amendment to the US Constitution, which guarantees the non-interference of the church and religion in public affairs.

Key words: politics, church, J. Kennedy, R. Nixon, model of separation of state and church.

